

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กในระดับปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี ถือเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, หน้า 23) โดยเป้าหมายของการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษานั้นก็เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้มีความพร้อม มีทักษะและมีพัฒนาการตามวัย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนยังมุ่งให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา รวมทั้งการศึกษาในระดับปฐมวัยยังถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เด็กมีชีวิตในอนาคตที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กในระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น โดยการเตรียมความพร้อมทักษะทางภาษาถือเป็นทักษะหนึ่งที่จะต้องเตรียมให้แก่เด็กในระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพราะทักษะทางภาษา ถือได้ว่าเป็นทักษะที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์นั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ถ้าหากบุคคลใดก็ตามที่มีทักษะการใช้ภาษาดีก็จะสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้ถูกต้อง สามารถพูดโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล ในเมื่อการเตรียมพร้อมทางทักษะภาษามีความสำคัญและความจำเป็นเช่นนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกเตรียมความพร้อมทักษะทางภาษาดังแต่ระดับปฐมวัย ทั้งนี้เพราะเด็กในช่วงวัยนี้จะเป็นช่วงที่มีพัฒนาการทางภาษาที่รวดเร็วมาก ซึ่งเมื่อได้เตรียมความพร้อมทักษะทางภาษาให้กับเด็กแล้ว ก็จะทำให้เด็กมีความพร้อมทางภาษาดี รวมทั้งจะส่งผลให้เด็กมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้มากขึ้น สำหรับทักษะทางภาษาที่จะนำมาฝึกความพร้อมให้แก่เด็กนั้นประกอบด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยทักษะการเขียน ถือเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการ โดยผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมาย อันได้แก่ ตัวอักษร เมื่อเป็นเช่นนี้จึง

จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะการเขียนขึ้น ซึ่งในการพัฒนาทักษะการเขียนควรเริ่มมาตั้งแต่ปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สันทผลวี, 2535, หน้า 183)

การพัฒนาทักษะทางการเขียนสำหรับเด็กระดับปฐมวัยในปัจจุบันพบว่าการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนเขียนอ่านหนังสือ เหมือนกับเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา เช่น ฝึกเขียน ก-ฮ, A B C D บวกลบเลข 3 หลัก และมีการบ้านเต็มกระเป่าทุกวัน สถานศึกษาบางแห่งก็จัดประสบการณ์ฝึกทักษะการเขียนในลักษณะของการฝึกความพร้อม โดยการให้เด็กฝึกกลัมนิ้วมือและฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาด้วยการลากเส้นเสรี การลากเส้นตามรอย การลากเส้นตามแบบอย่าง การวาดภาพระบายสี วิธีการจับดินสอดินสอดสี ซึ่งในการสอนนั้น ครูผู้สอนจะให้เด็กเขียนตัวหนังสือ โดยลอกแบบจากกระดานดำหรือลากเส้นตามจุดประในสมุดแบบฝึกหัด พร้อมกับจำตัวหนังสือที่เขียนเช่นเดียวกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เด็กจะถูกเร่งเรียนในหลายๆ เรื่องที่เขาไม่สนใจ เด็กต้องถูกให้เรียนอย่างคร่ำเคร่งและทำให้เด็กไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร โดยเด็กไม่มีโอกาสได้คิดอย่างอิสระ เนื่องจากต้องคอยระวังปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกต้องตามรูปแบบของครูอยู่เสมอ (บุษบง ตันตวิวงศ์, 2538, หน้า 141)

โรงเรียนอรุโณทัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ก็เป็นอีกโรงเรียนหนึ่งที่มีปัญหาในการสอนเขียนให้แก่เด็ก เนื่องจากครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนเขียนตัวหนังสือลอกเลียนตามตัวอย่าง รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการเขียน มีการเคี่ยวเข็ญและเร่งรัดให้นักเรียนเขียนมากจนเกินไป เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้นักเรียนเขียนตัวหนังสือได้ไม่ดีและไม่ถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเครียดทางอารมณ์ และรู้สึกผิดหวังเมื่อไม่สามารถที่จะเขียนให้ดีสมความตั้งใจ รวมทั้งทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน กลียดการเขียน และเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเขียนตามไปด้วย (บุษบง ตันตวิวงศ์, 2538, หน้า 141) จากสภาพปัญหาข้างต้น ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของการพัฒนาเด็กระดับปฐมวัย ที่ควรได้รับการแก้ไข เนื่องมาจากการเตรียมความพร้อมด้านทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยซึ่งถือว่าเป็นการสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อนำไปสู่การเรียนระดับสูงขึ้น การเรียนของเด็กในวัยนี้ควรเป็นการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อม การสอนเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยต้องมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพราะความพร้อมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ ถ้าเด็กมีความพร้อมด้านทักษะพื้นฐานและความสนใจ โอกาสที่จะเรียนรู้ได้ย่อมมีสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กยังไม่มีความพร้อม โอกาสที่จะเรียนรู้ได้ย่อมไม่มี ความพร้อมเป็นสิ่งที่พัฒนาได้โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็ก (สักการะ ทนันทชัย, 2540, หน้า 65) การเตรียมความพร้อมด้านทักษะภาษาไทยให้กับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญเพราะเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการเรียนรู้ในสาระวิชาอื่นต่อไป จุดประสงค์ในการเตรียมความพร้อม คือการให้เด็กได้รับการฝึกประสบการณ์ที่เพียงพอเกี่ยวกับภาษาไทย การอ่าน

และการเขียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี การเตรียมความพร้อมจึงควรเน้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การลงมือปฏิบัติฝึกฝน การใช้สื่อที่หลากหลาย เด็กปฐมวัยจะสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ของตนเอง โดยเราสามารถฝึกฝนให้เด็กเกิดทักษะจากประสบการณ์ได้ด้วยการจัดประสบการณ์ด้านภาษาที่เหมาะสมกับวัย การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นธรรมชาติ การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

จากการศึกษาพบว่า การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ (Whole Language) เป็นรูปแบบการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่มีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กปฐมวัย โดยมุ่งให้ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนภาษาตามแนวธรรมชาติ เรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียนอย่างมีความสุข มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย (จันทนา ภาคบังกช, 2536, หน้า 27) นอกจากนี้การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ เป็นการจัดกิจกรรมที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน โดยการสอนภาษาตามแนวธรรมชาตินี้ไม่ใช่การสอนเขียนที่แยกออกมาเฉพาะ โคอ่ ๆ แต่เด็ก ๆ จะได้รับประสบการณ์การสอนเขียนที่เป็นกระบวนการและมีความเคลื่อนไหวควบคู่กับการที่เด็กได้รับประสบการณ์จากการอ่าน การเขียนตัวอักษร ซึ่งนับเป็นการให้เด็กได้มีทักษะการเขียนโดยไม่มีภาระบังคับ แต่เป็นพลังอำนาจในตัวเด็กที่อยากเขียนถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียน และประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับจากการสอนภาษาตามแนวชาตินั้น จะเป็นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย เนื้อหาการสอนเป็นการสอนแบบบูรณาการทั้งเนื้อหาและทักษะต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยจัดอยู่ในกิจกรรมรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมการเขียนร่วมกัน กิจกรรมการสื่อภาษา และกิจกรรมการเล่นเกมภาษา เป็นต้น โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก และเชิญชวนให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ครูจะสร้างจุดมุ่งหมายที่มีความหมายสำหรับเด็ก และส่งเสริมให้เด็กถามคำถามและค้นหาคำตอบ ซึ่งการที่ครูจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายนี้ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้เด็กได้ตระหนักว่า การเขียนเป็นกระบวนการธรรมชาติในการติดต่อสื่อสาร

ในการพัฒนาทักษะทางการเขียนให้กับเด็ก นอกจากจะต้องคำนึงถึงวิธีการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมทักษะการเขียนและจะต้องมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนแล้ว สื่อการเรียนการสอนก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในอันที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางการเขียน โดยสื่อการเรียนการสอนที่ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีที่เหมาะสมและสามารถนำมาใช้เพื่อช่วยพัฒนาทักษะทางการเขียนให้กับผู้เรียนได้นั้นก็คือ สื่อประสม ทั้งนี้เนื่องจากสื่อประสมเป็นสื่อที่สร้างขึ้นโดยใช้หลักการบูรณาการเนื้อหาสาระ มีการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการ ซึ่งเป็วิธีที่มีการวางแผนในการจัดเตรียมสื่อ และกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยของเนื้อหาที่ได้จัดระบบไว้อย่างดีแล้ว โดยคำนึงถึงกระบวนการผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนการสอน และ

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง โดยจะประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการเรียน วิเคราะห์วัตถุประสงค์ เนื้อหา และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยของเนื้อหาการเรียนมาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนและพัฒนาทักษะการเขียนของตนเอง โดยอาศัยสื่อและกิจกรรมต่างๆ ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งมีระบบการประเมินผลและการตรวจสอบที่เชื่อถือได้ (จันทร์ฉาย เติมยาคาร, 2533, หน้า 81-82)

จากประโยชน์ของสื่อประสม และลักษณะของการจัดการเรียนการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติดังกล่าวในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยคิดว่าสื่อประสมและการจัดการเรียนการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติน่าจะมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ฝึกทักษะทางการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำสื่อประสมมาใช้ในการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โดยผู้วิจัยคาดว่า เมื่อนำสื่อประสมมาใช้ในการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติเพื่อพัฒนาความสามารถทางการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 แล้ว น่าจะช่วยให้เด็กมีความสามารถทางการเขียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้สื่อประสมในการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติที่มีต่อความสามารถทางการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอรุโณทัย

คำถามในการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถทางการเขียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร
2. นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียนจากการใช้สื่อประสมในการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติอย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อประสม หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่เป็นทั้งวัสดุอุปกรณ์และวิธีการหลายๆอย่าง สำหรับการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบและสัมพันธ์กัน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้หลายๆอย่างจากประสาทสัมผัสผสมผสานกัน ซึ่งจะส่งผลให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ประกอบด้วย แผนการสอน สื่อประกอบการสอน แบบฝึก

การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทางภาษา โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กได้รับการฝึกทักษะทางการเขียน เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาส ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ ประกอบด้วย กิจกรรมการเขียนร่วมกัน กิจกรรมการสนทนา การเล่านิทาน การร้องเพลง และกิจกรรมเกมการศึกษา

ความสามารถทางการเขียน หมายถึง ความสามารถในการเขียนตัวอักษรไทยของนักเรียน โดยวัดได้จากคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียน คือ นักเรียนทุกคนต้องผ่านแต่ละ วัตถุประสงค์ ๑ ละ 80 %

พฤติกรรมการเรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนในขณะที่เรียนด้วยสื่อประสมในการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ เกี่ยวกับความสนใจ การให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการสนทนาโต้ตอบระหว่างการทำกิจกรรม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. นักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีความสามารถทางการเขียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. ได้แนวทางในการใช้สื่อประสมในการสอนภาษาตามแนวธรรมชาติสำหรับนักเรียน

ชั้นอื่นๆ